

Sygn. akt: I C 968/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Ewa Oknińska
Protokolant:	p.o. sekretarza sądowego Karolina Tyc,

po rozpoznaniu w dniu 02 grudnia 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z **powództwa M. C., T. C.**

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

I.ustala, że umowa kredytu hipotecznego denominowanego nr (...) zawarta pomiędzy powodami M. C., T. C. a pozwanym Bankiem (...) Spółka Akcyjna w W. w dniu 29 sierpnia 2005 r. jest nieważna,

II.zasądza od pozwanego na rzecz powódki M. C. kwotę 103.788,25 (sto trzy tysiące siedemset osiemdziesiąt osiem 25/100) zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 grudnia 2022 r. do dnia zapłaty,

III. w pozostałym zakresie oddala powództwo główne,

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powódki M. C. kwotę 11.817 zł tytułem kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty,

V. zasądza od pozwanego na rzecz powoda T. C. kwotę 5.417 zł tytułem kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

sędzia Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 968/21

UZASADNIENIE

Powódka M. C. wniosła pozew przeciwko pozwanemu Bankowi (...) S.A. w W., w którym domagała się:

I. ustalenia, że umowa kredytu hipotecznego denominowanego nr (...) zawarta w dniu 29 sierpnia 2005 r. jest nieważna,

II. zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kwoty 103.788,25 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

ewentualnie, w przypadku stwierdzenia braku podstaw do uwzględnienia żądań wskazanych w pkt I i II (a zatem uznania, że umowa kredytu jest ważna), wniosła o:

- zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kwoty 27.201,15 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty

- oraz ustalenia, że postanowienia § 1 ust. 1, 3,4, § 8 ust. 2, § 11 ust. 3-4 umowy kredytu oraz postanowienia § 2 pkt 11,13, 26, 34, § 33, § 34 ust. 1 Regulaminu udzielania przez Bank (...) S.A. kredytów hipotecznych dla osób fizycznych stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą powódki (są bezskuteczne wobec powódki) od chwili zawarcia umowy,

III. zasądzenia od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że w dniu 2 sierpnia 2005r. zawarła wraz z ówczesnym mężem T. C. i bankiem umowę kredytu. Oferta kredytu została przedstawiona przez przedstawiciela banku jako całkowicie bezpieczna, przewidywalna i zdecydowanie korzystniejsza niż klasyczny kredyt w złotych polskich. Przed zawarciem umowy nie zostały udzielone szczegółowe i wyczerpujące informacje związane z udzielanym kredytem. Zdaniem strony powodowej umowa jest dotknięta wadami prawnymi powodującymi jej nieważność. Stosowane przez bank klauzule umowne dotyczące waloryzacji stanowią niedozwolone postanowienia umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c. i nie wiążą strony powodowej. Usunięcie z treści klauzul waloryzacyjnych skutkuje upadkiem całej umowy. Prowadzi to do braku możliwości ustalenia kwoty kredytu, która miała być ustalana w PLN według kursu kupna waluty. Nie sposób również ustalić kwoty zadłużenia w PLN, która miała być ustalana według kursu sprzedaży.

Niezależnie od powyższego powódka podniosła, że za bezwzględną nieważnością umowy przemawiają następujące argumenty:

- umowa kredytu nie realizuje art. 69 ustawy Prawo bankowego, gdyż nie określa kwoty kredytu należnego do wypłaty i spłaty,

- mechanizm denominacji został w umowie wykorzystany w sposób sprzeczny z głównym celem waloryzacji, jakim jest utrzymanie siły nabywczej świadczeń pieniężnych,

- pozwany nalicza wysokość odsetek nie od kwoty faktycznie przekazanego kapitału lecz od kwoty podanej w umowie w (...),

- wadliwie pouczono stronę powodową o ryzyku kursowym,

- umowa rażąco narusza zasadę równości stron, zapewniając bankowi prawo do jej jednostronnego, swobodnego modyfikowania.

- umowa wywołuje wątpliwości w świetle zasad ekwiwalentności świadczeń, gdyż podwójne przeliczenie kredytu zapewnia bankowi nieproporcjonalne zyski, bez zaoferowania w zamian jakiegokolwiek świadczenia.

Skutkiem stwierdzenia nieważności umowy kredytu powinno być zasądzenie na rzecz powódki wszystkich kwot, które świadczyła na rzecz banku. Powódka dochodzi z tego tytułu zapłaty za okres od dnia 17 października 2005 r. do dnia 14 kwietnia 2021 r.

W zakresie żądań ewentualnych powódka wskazała że drugim możliwym do przyjęcia skutkiem usunięcia niedozwolonych postanowień, jest uznanie obiektywnej możliwości istnienia stosunku stron w oparciu o pozostałą część umowy.

W odpowiedzi na pozew, pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że:

- pozwany zaoferował powódce zaciągnięcie kredytu w PLN, którą to opcję powódka odrzuciła,
- pozwana była otwarta na negocjowanie istotnych postanowień umowy,
- zawarta umowa jest umową kredytu walutowego, a nie złotówkowego z klauzulą waloryzacyjną i została w całości zawarta zgodnie z przepisami prawa,
- w kredytach denominowanych kwota i waluta kredytu są jednoznacznie określone,
- w przypadku uznania, że kwestionowane postanowienia są klauzulami abuzywnymi, umowa może być jak dotychczas wykonywana bezpośrednio w (...),
- kredytowana nieruchomości jest wykorzystywana przez powódkę na cele związane z działalnością gospodarczą, zatem stronie nie przysługuje status konsumenta w niniejszym sporze,
- nie istnieją podstawy do wyeliminowania walutowego charakteru kredytu i uznaniu, że udzielony kredyt był kredytem złotówkowym, oprocentowanym według stawki LIBOR,
- w momencie zawarcia umowy istniały przepisy prawa przewidujące dokonywanie przeliczeń według kursu średniego NBP,
- kwestionowane klauzule nie prowadziły do pokrzywdzenia strony powodowej.

Pozwany wskazał, że przedstawił stronie powodowej informacje dotyczące ryzyka związanego z udzielanym kredytem. Zaprzeczył, aby istniały podstawy do uznania, że umowa jest nieważna i że w umowie znajdują się niedozwolone postanowienia umowne. Podniósł zarzut nadużycia prawa podmiotowego przez powódkę.

Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 15 października 2021 r. na podstawie art. 195 § 2 k.p.c. zawiadomił o toczącym się procesie T. C. (k. 112).

Pismem z dnia 24 listopada 2021 r. T. C. oświadczył, że przystępuje do sprawy w charakterze powoda w zakresie żądania określonego w pkt I pozwu. Wniósł o:

- ustalenie, że umowa kredytu jest nieważna,
- zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

W piśmie z dnia 23 grudnia 2021 r. pozwany podtrzymał stanowisko wyrażone w odpowiedzi na pozew w stosunku do powoda T. C..

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 29 sierpnia 2005 r. powodowie zawarli umowę o kredyt hipoteczny denominowany nr (...). Na podstawie powyższej Bank zobowiązał się udzielić kredytu w złotowej równowartości waluty wymiennej w kwocie 39.830,93 CHF (§ 1 ust. 1 umowy). Powyższa kwota w (...) stanowi kwotę, w oparciu o którą będzie obliczona kwota kredytu wyrażona w złotych przy uruchomieniu kredytu oraz przy spłacie rat i odsetek (§ 1 ust. 3 umowy). Zgodnie z § 1 ust. 4 umowy uruchomienie kredytu następuje w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu na (...) po kursie

kupna dewiz obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia kredytu. W przypadku wzrostu kursu (...) w okresie między dniem zawarcia umowy a dniem uruchomienia kredytu bank może obniżyć kwotę kredytu w (...) w takim stopniu, aby nie przekraczała 100 % wartości przedmiotu kredytowania. Zmiana umowy kredytu w związku ze zmianą kursu nie wymaga zawarcia aneksu do niniejszej umowy (§ 1 ust. 5 umowy).

Kredyt przeznaczony był na sfinansowanie: zakupu nieruchomości, składającej się z 2 działek gruntu, położonej w O. i opłacenia kosztów związanych z aktem notarialnym, opłacenia kosztów prowizji dla pośrednika sprzedaży nieruchomości, składki ubezpieczenia kredytu niskiego wkładu. Całkowity koszt inwestycji wynosił 99.159,11 zł (§ 2 ust. 1 i 2 umowy).

Bank udzielił kredytu na okres od 29 sierpnia 2005 r. do 15 sierpnia 2030 r. (§ 3 ust. 1 umowy). Od udzielonego kredytu bank pobiera prowizję przygotowawczą w wysokości 0,7 % kwoty kredytu tj. 278,82 CHF (§ 4 umowy).

Zgodnie z § 5 ust. 3 umowy bank zobowiązał się uruchomić transze kredyt w następujących wysokościach i terminach:

- kwota 74.995,25 zł w terminie do 30.10.2005 r. tytułem zakupu nieruchomości na rachunek zbywcy,
- kwota 15.004,75 zł w terminie do 30.10.2005 r. tytułem spłaty raty za wykupiony grunt na rachunek Urzędu Miasta,
- kwota 5.000 zł w terminie do 30.10.2005 r. przeznaczona na sfinansowanie kosztów notarialnych,
- kwota 2.745 zł w terminie do 30.10.2005 r. przeznaczona na sfinansowanie kosztów prowizji dla pośrednika z agencji nieruchomości,
- kwota 720 zł w terminie do 05 listopada 2005 r. przeznaczona na sfinansowanie składki na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego.

Stosownie do § 8 ust. 1 umowy kredyt spłacany jest w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat, stanowiącym integralną część umowy. Bank przekaże harmonogram spłat po uruchomieniu kredytu. W § 8 ust. 2 umowy wskazano, że kredytobiorca zobowiązany jest dokonywać spłat rat kredytu w złotych według kursu sprzedaży ogłaszanego przez bank na dzień spłaty kredytu.

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę stopy bazowej i stałej marży Banku (1,00 pp). W dniu zawarcia umowy oprocentowanie wynosiło 1,81833% w stosunku rocznym. Stopa procentowa ulegała zmianie w okresach 6-miesięcznych liczona od dnia podpisania umowy, przy czym:

- a) dla ustalenia stopy procentowej na pierwszy 6 miesięczny okres jako stopę bazową przyjęto odpowiednią stawkę LIBOR 6M notowaną na 2 dni robocze przed podpisaniem umowy,
- b) dla ustalenia stopy procentowej na pierwszy 6 miesięczny okres jako stopę bazową przyjęto odpowiednią stawkę LIBOR 6M notowaną na 2 dni robocze przed zakończeniem poprzedniego okresu. (§ 9 umowy ,)

W świetle § 11 ust. 3 umowy bank był uprawniony do dokonania przewalutowania kredytu denominowanego na kredyt złotowy w przypadku:

- postawienia kredytu w stan wymagalności,
- wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego,
- wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności banku.

Bank dokonuje przeliczenia wierzytelności banku na złote po kursie sprzedaży dewiz danej waluty według tabeli kursów banku lub po kursie średnim NBP na dzień dokonania czynności (§ 11 ust. 4 umowy).

Prawnym zabezpieczeniem spłaty kredytu był m.in.:

- a) weksel in blanco wystawiony przez kredytobiorcę z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową,
- b) hipoteka kaucyjna do kwoty 166.800 zł ustanowiona na nabywanej nieruchomości,
- c) do czasu przedłożenia w banku odpisu z księgi wieczystej z prawomocnym wpisem hipoteki – ubezpieczenie kredytu w (...) SA na okres od dnia wypłaty kredytu do 30.09.2005 r. (§12 umowy)

Powodowie złożyli oświadczenie, że przed zawarciem umowy otrzymali Regulamin udzielania przez Bank (...) S.A. kredytów hipotecznych dla osób fizycznych, stanowiący integralną część umowy (§ 24 umowy).

(dowód: umowa –k. 75- 79)

Regulamin udzielania przez Bank (...) S.A. kredytów hipotecznych dla osób fizycznych (dalej regulamin):

- w § 2 ust.11 stanowił, że kredyt denominowany to - kredyt udzielony w walucie wymiennej z zastrzeżeniem, że wysokość świadczenia banku i klienta ustalana jest w walucie polskiej według wartości waluty kredytu właściwej na dzień uruchomienia i spłaty kredytu (walutowa klauzula waloryzacyjna),
  - w § 2 ust.13 stanowił, że kwota bazowa kredytu to kwota kredytu wyrażona w walucie wymiennej przy kredytach denominowanych,
  - w § 2 ust. 26 stanowił, że przewalutowanie to zmiana ustalonej w umowie kredytu denominowanego waluty waloryzacyjnej, w zakresie przyjętym jako miernik wysokości świadczenia, waluty wymiennej, poprzez przeliczenie dotychczasowej waluty wymiennej na walutę polską według ceny sprzedaży dewiz na złote ustalonej przez bank w tabeli kursów, a następnie przeliczenie waluty polskiej na walutę wymiennej według ceny kupna dewiz na złote ustalonej przez bank w tabeli kursów,
- lub zmiana kredytu denominowanego na kredyt w walucie polskiej, poprzez przeliczenie wartości dotychczasowej waluty wymiennej na walutę polską według ceny sprzedaży dewiz na złote ustalonej przez bank w tabeli kursów,
- w § 2 ust. 34 stanowił, że tabela kursów to tabela kursów walut Banku (...) S.A. obowiązująca o godz. 8.00 w dniu, w którym następuje operacja,
  - § 33 stanowił realizacja kredytu denominowanego następuje w złotych w wysokości odpowiadającej równowartości kredytu wyrażonego w walucie wymiennej przeliczone, wg tabeli kursów, po kursie kupna: dewiz w przypadku bezgotówkowej realizacji kredytu, pieniędzy w przypadku gotówkowej realizacji kredytu.
  - § 34 ust. 1 spłata kredytu wraz z odsetkami następuje w złotych, w ratach określonych w walucie bazowej kredytu w umowie kredytu po ustalonym wg tabeli kursów kursie sprzedaży: dewiz przy płatnościach bezgotówkowych, pieniądze przy płatnościach gotówkowych.

(dowód: regulamin – k. 80 - 90)

Kredyt został uruchomiony powodom w dniach:

- 03.10.2005 r. w kwocie 708,79 zł tytułem prowizji,
- 04.10.2005 r. w kwocie 74.995,25 zł tytułem zakupu nieruchomości,
- 04.10.2005 r. w kwocie 2.745 zł,
- 04.10.2005 r. w kwocie 3.511,84 zł

- 04.10.2005 r. w kwocie 15.004,75 zł tytułem spłaty zadłużenia,

(dowód: zaświadczenie – k. 91-95).

Powodowie przeznaczyli środki z kredytu na zakup nieruchomości, składającej się z działki budowlanej i budowę domu. W momencie wprowadzenia się do kredytowanej nieruchomości, powódka zarejestrowała działalność gospodarczą – praktykę lekarską. Pod adresem w/w nieruchomości nigdy nie prowadziła działalności gospodarczej. Jest lekarzem i pracuje w szpitalu.

(dowód: wydruk z (...) k. 259, zeznania powodów k. 302 v. -303)

W dniu 1 lipca 2014 r. powodowie zawarli przed sądem umowę o podziale majątku wspólnego. Na mocy tej umowy, kredytowaną nieruchomość nabyła powódka. Wymieniona zobowiązała się spłacić w całości kredyt.

W dniu 15 grudnia 2014 r. powódka zawarła z pozwanym bankiem umowę o przejęcie długu kredytowego. Bank zwolnił powoda z jego zobowiązań z tytułu umowy kredytu.

(dowód: ugoda – k. 97-98, umowa o przejęcie długu – k. 100)

W okresie od 17 października 2005 r. do dnia 14 kwietnia 2021 r. powódka wpłaciła na poczet kredytu kwotę 103.788,25 zł.

(dowód: zaświadczenie k. 91-95).

Sąd zważył, co następuje:

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego żądanie powodów o ustalenie nieważności umowy kredytu zasługuje na uwzględnienie. Natomiast żądanie zapłaty kwoty dochodzonej z uwagi na nieważność ww. umowy zasługiwało na uwzględnienie w zasadniczej części.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt – niekwestionowane przez strony – dokumenty, nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności. Ponadto uwzględniono zeznania powodów w zakresie w jakim znajdują potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym.

Sąd pominął na podstawie (...) § 1 pkt 2 k.p.c. wnioski dowodowy strony pozwanej dotyczący dopuszczenia dowodu z opinii biegłego. Pominięcie dowodu zgłaszanego przez stronę jest bowiem dopuszczalne wtedy, gdy okoliczności sporne, na które dowód powołano, zostały dostatecznie wyjaśnione (wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r. sygn. akt II CNP 41/12, wyroki SN: z 12 stycznia 2005 r., I CK 451/04, z 5 lutego 2009 r., II UK 176/08 i z 13 grudnia 2010 r., III SK 16/10). Opinia biegłego stanowi jedynie dowód dający Sądowi, rozstrzygającemu sprawę merytorycznie, dokonanie ustaleń w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych (a więc wiedzy wykraczającej poza objętą zakresem wiedzy ogólnej – powszechnej). W tej sprawie Sąd uznał, że zgromadzone w sprawie dowody w postaci dokumentów i zeznań strony powodowej, w pełni pozwalają na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, w szczególności w oparciu o zaświadczenie wystawione przez pozwanego (pozwalające na ustalenie wysokości dokonywanych wpłat przez stronę powodową), zaś wniosek dowodowy o dopuszczenie opinii biegłego potraktował jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Nie ulega wątpliwości, że na podstawie umowy pozwany bank udzielił powodom –będącym w tym stosunku konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c. – kredytu na podstawie wzorca umowy. Wprawdzie pozwany wskazał, że powódka nie ma statusu konsumenta, gdyż w kredytowanej nieruchomości prowadziła działalność gospodarczą. Jednakże zarzut jest chybiony. W doktrynie wskazuje się, że „wykluczenie bezpośredniego związku czynności prawnej z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową można natomiast rozważać w tych sprawach, w których przynajmniej w części zachowany jest konsumencki, osobisty cel lub przedmiot danej czynności. Okoliczność, że kredytobiorca miał prowadzić działalność gospodarczą na kredytowanej nieruchomości, nie wpływa na jego status

jako konsumenta, o ile nieruchomość ta miała służyć zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych jego lub jego bliskich. Prowadzenie działalności w miejscu zamieszkania nie zmienia charakteru nieruchomości. [vide J. C., T. Konieczny, M. K., P. Frankowicza, W. 2020; a także postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 sierpnia 2019 roku, I ACz 618/19]”.

Fakt, że w kredytowanej nieruchomości zarejestrowana była działalność gospodarcza prowadzona przez powódkę nie może determinować uznania, że sporna umowa kredytu była związana bezpośrednio z prowadzoną przez nią działalnością. Podkreślić należy, że z zeznań powodów wynika, że powodowie przeznaczyli środki z kredytu na zakup nieruchomości, na której wybudowali dom. Obecnie w nieruchomości w dalszym ciągu zamieszkuje powódka wraz z dziećmi. Zatem brak jest podstaw do przyjęcia, że analizowana umowa pozostaje w bezpośrednim związku z prowadzoną przez powodów działalnością gospodarczą, co prowadzi do wniosku, że w chwili zawierania umowy spełniali przesłanki uznania ich za konsumentów, zgodnie z art. 22¹ k.c.

Odnosząc się do żądania pozwu o ustalenie nieważności umowy kredytu należy wskazać, że powodowie posiadają interes prawny w dochodzeniu roszczenia. Zgodnie z art. 189 k.p.c. powodowie mogą żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy mają w tym interes prawny. Interes prawny strony polegał na tym, że strona powodowa domagała się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia łączącego ją z pozwanym stosunku prawnego. Wyrok ustalający w niniejszej sprawie wyeliminuje spory co do tego, czy strony łączy umowa kredytowa, czy też stosunek w tym zakresie nie istnieje.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, że na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.). W myśl art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony przedmiotowej umowy kredytu) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W ocenie Sądu zasadnicze postanowienia umowy z dnia 10 lutego 2009 r. spełniają co do zasady przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem i strony umowy i kwota oraz waluta kredytu, cel, na jaki został udzielony zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany.

Zatem w ocenie Sądu umowa łącząca strony - ze względu na jej konstrukcję - nie może być uznana za nieważną. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacona w walucie polskiej. Dopuszczalne jest zawieranie tego typu umów w świetle art. 358¹ § 2 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem istnieje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecnictwie zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (por. wyrok SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyrok SN w sprawie V CSK 229/06).

W przedmiotowej sprawie walutą kredytu jest (...), natomiast walutą wykonania kredytu był złoty polski. Strona powodowa bowiem zobowiązana była spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w (...). Zgodnie z orzecnictwem SN dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania w walucie obcej oraz zastrzeżenie sposobu wykonania umowy tj. wypłaty i dokonywania spłaty kredytu w złotych polskich. Ponadto zgodnie z art. 353¹ k.c. zgodnie z którą strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Zdaniem Sądu powyższa umowa stanowi swojego rodzaju wariant umowy kredytowej przewidzianej w przepisach ustawy prawo bankowe. Bez wątplenia bowiem celem stron było udostępnienie przez bank kredytobiorcy równowartości określonej kwoty pieniędzy oraz jej zwrot przez kredytobiorców w określonym w umowie terminie - przy czym miernikiem tej wartości miał być kurs franka szwajcarskiego do waluty polskiej.

W przypadku ryzyka zmiany kursu wskazać trzeba natomiast, że na zmianę kursu waluty wpływa szereg czynników ekonomicznych jak i pozaekonomicznych, niezależnych od woli stron zawartej umowy. Powodowie po zapoznaniu się z ofertą Banku zdecydowali się zawrzeć umowę kredytu. Kursy walut z natury swojego funkcjonowania cechują się zmienną wartością, wykazując raz tendencję wzrostową, a innym razem spadkową. Zmienność kursów walut jest faktem powszechnie znanym, nie wymagającym dowodu.

Co do zasady zatem uznać trzeba, że brak jest podstaw do uznania, że umowa ze względu na jej konstrukcję (umowa kredytu denominowanego) była sprzeczna z prawem lub z zasadami współzycia społecznego.

Niemniej, opisany w umowie mechanizm obliczania wzajemnych zobowiązań wymaga oceny również w aspekcie sposobu ustalania kursu waluty niezbędnego do tych operacji i informacji przez bank, w tym zakresie gdyż strona powodowa podniosła zarzut, że postanowienia umowy określone w § 1 ust. 1, 3,4, § 8 ust. 2, § 11 ust. 3-4 umowy kredytu oraz postanowienia § 2 pkt 11,13, 26, 34, § 33, § 34 ust. 1 Regulaminu mają charakter niedozwolony. Postanowienia określały sposób przeliczenia kwoty kredytu do wypłaty po kursie, który nie był znany w chwili zawarcia umowy, jak też kształtowania przez Bank wysokości kursu waluty, według którego rozliczano następnie spłatę kredytu.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszają jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3).

Stosownie do § 1 ust. 4 umowy uruchomienie kredytu następuje w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu na (...) po kursie kupna dewiz obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia kredytu. W przypadku wzrostu kursu (...) w okresie między dniem zawarcia umowy a dniem uruchomienia kredytu bank może obniżyć kwotę kredytu

w (...) w takim stopniu, aby nie przekraczała 100 % wartości przedmiotu kredytowania. Zmiana umowy kredytu w związku ze zmianą kursu nie wymaga zawarcia aneksu do niniejszej umowy (§ 1 ust. 5 umowy).

W § 8 ust. 2 umowy wskazano, że kredytobiorca zobowiązany jest dokonywać spłat rat kredytu w złotych według kursu sprzedaży ogłaszanego przez bank na dzień spłaty kredytu.

Tak więc, zmiana kursu waluty wpływała na wypłacone w złotych kwoty kredytu oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorców kwoty rat kapitałowo – odsetkowych, a ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosili kredytobiorcy. Spłata kredytu następowała w złotych polskich w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej. Do przeliczeń wysokości rat kapitałowo – odsetkowych spłacanego kredytu zastosowanie miał kurs sprzedaży danej waluty obowiązujący w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Bez wątplenia powodowie nie mieli żadnego wpływu w zakresie ustalenia kursu waluty (...), niezbędnego do ustalenia wzajemnym zobowiązań stron. Oznacza to, że postanowienia w zakresie kursów wymiany stosowanych w tabeli nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Zgodnie z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Ponadto zgodnie z brzmieniem art. 4 dyrektywy, nadanym sprostowaniem z 13 października 2016 r. (Dz.Urz.UE. L z 2016 r. Nr 276, poz. 17), nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna. W rezultacie przy dokonywaniu oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia umownego, w tym także oceny indywidualnej, nie ma żadnego znaczenia, w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony. W szczególności nie ma znaczenia, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikają dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Istotne jest jedynie, że nie było żadnych przeszkód, aby z takich uprawnień, mogących naruszać interesy konsumenta, mógł skorzystać (z tych względów bezprzedmiotowe było również prowadzenie postępowania dowodowego na omawiane okoliczności). W tym miejscu można przywołać uchwałę Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r. III CZP 29/17. Sąd wskazał tam, że przy ocenie charakteru niedozwolonych postanowień decydujące znaczenia mają okoliczności istniejące w chwili zawarcia umowy.

„Klauzule waloryzacyjne” w umowie kredytu spowodowały, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy podlegała wielokrotnemu przeliczaniu z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty przy czym mechanizm ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do tabeli kursów obowiązującej w Banku. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty, zaś powodowie nie mieli na ten kurs żadnego wpływu. Zatem postanowienia, o których mowa, nie były uzgodnione indywidualnie ze stroną powodową w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN. Ponieważ sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank według kryteriów, na które powodowie nie mieli żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. np. uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Takie ukształtowanie umowy spowodowało, że po zawarciu umowy strona powodowa miała ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie mu

wypłacona, a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku wykonywania umowy określić miał bank.

Zdaniem Sądu umowa, w której to jedna strona ma prawo do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy, prowadzi do wniosku, że postanowienia dotyczące kursu waluty właściwego dla wzajemnych rozliczeń stron były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty wymiennej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

W realiach niniejszej sprawy oznacza to, że skutkiem powołanych wyżej zapisów umowy za niedozwolone jest wyeliminowanie ich z tej umowy. Wyeliminowanie postanowień dotyczących kursu waluty przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a strona powodowa w terminach płatności kolejnych rat powinna je spłacać w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. W ocenie Sądu nie ma możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z aktualnym poglądem wyrażonym w orzecznictwie, klauzulę waloryzacyjną traktuje się jako główne świadczenie kredytobiorcy, gdyż wpływa ona na wysokość tego świadczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r. sygn. akt: I CSK 242/18, legalis nr 1966950). Zatem, w odniesieniu do przeliczenia należności stron brak jest możliwości zastępowania niedozwolonych klauzul umownych przepisami o charakterze ogólnym, które są przepisami dyspozytywnymi. Pogląd ten został wypracowany w oparciu o związanie wszystkich sądów Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C -260/18. (...) podtrzymał pogląd, że w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy, skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje. Jedynie w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym. Wyjątek ten obejmuje sytuacje, w której jest zgoda stron na jego zastosowanie oraz okoliczność, że brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi.

Dotychczas, orzecznictwo usuwając z umowy klauzule abuzywne odwoływało się do norm ogólnych prawa cywilnego, zastępując klauzulę waloryzacyjną średnim kursem walut obcych prezentowanym przez Narodowy Bank Polski czy też innych kursów walut wskazywanych przez strony w umowie. Zgodnie ze stanowiskiem (...) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, gdyż spowodowałoby to ingerencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów. Zresztą, pozostawałoby to także w sprzeczności z bytem klauzuli waloryzacyjnej jako świadczenia głównego kredytobiorcy.

W przedmiotowej sprawie brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.). Zatem należy rozważyć, czy umowa łącząca strony może być utrzymana bez niedozwolonych klauzul, czy też nie jest to możliwe i należy ustalić nieważność umowy. Mając na względzie treść art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, niewątpliwie umowa nie może być utrzymana w mocy tylko wtedy, gdy na podstawie pozostałej treści umowy nie da się ustalić praw i obowiązków stron. W ocenie Sądu brak możliwości uzupełnienia umowy po wyeliminowaniu abuzywnych postanowień, powoduje, że nie jest obiektywnie możliwe wykonanie przez obie strony umowy. Zgodnie bowiem z aktualnym orzecznictwem zakwestionowane postanowienia umowne dotyczące mechanizmu przeliczania określają podstawowe świadczenia stron i z tego względu charakteryzują umowę. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomym jest jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji powodów równowartość określonej

kwoty (...) w złotych polskich, lecz nie wiadomo według jako miernika ma być wyliczona ta równowartość. Nie jest również wiadomo, jaką kwotę powinien zwrócić kredytobiorca. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu, która podlega zwrotowi na rzecz Banku, albowiem ustalenie wysokości zobowiązania odnosiło się do kursów walut. Brak jednoznacznego określenia zasad ustalania kursów, a tym samym brak możliwości określenia praw i obowiązków stron oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.). Podnieść należy, że strona powodowa była pouczona o skutkach ustalenia nieważności umowy i zgodziła się na poniesienie konsekwencji z tym związanych.

Z podanych wyżej przyczyn, Sąd na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 69 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 58 k.c. ustalił, że umowa kredytu jest nieważna. O czym orzeczono jak w pkt I sentencji wyroku.

Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia. W konsekwencji, strony, które zawarły nieważną umowę, powinny sobie zwrócić wzajemnie otrzymane świadczenia. Skoro bowiem podstawa tych świadczeń została uznana za nieważną i sprzeczną z prawem, świadczenia te są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c. Zgodnie z nim w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby. Spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powodów, a uzyskanie tego świadczenia przez pozwanego – przesłankę jego wzbogacenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku V Wydział Cywilny z dnia 18 grudnia 2020 r., V ACa 447/20, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, publ.). Stosownie do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., mającej moc zasady prawnej, jeżeli bez bezskutecznego postanowienia, umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytobiorcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy.

Zatem Sąd kieruje się tzw. „teorią dwóch kondycji”, zakładającą zasądzenie na rzecz kredytobiorcy pełnej sumy kwot spłaconych bankowi z pozostawieniem do osobnego procesu lub do zarzutu potrącenia kwot wypłaconych przez Bank. To potwierdza uchwała Sądu Najwyższego III CZP 11/20 z 16 lutego 2021 r., zgodnie z którą stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością spłaca kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenie nienależnego (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależne otrzymanej kwoty kredytu.

W niniejszej sprawie powódka żądała zwrotu kwoty 103.788,25 zł z tytułu nienależnego świadczenia spełnionego w okresie od dnia 17 października 2005 r. do dnia 14 kwietnia 2021 r. w wykonaniu nieważnej umowy. Bank nie zakwestionował wyliczeń pod względem matematycznym (nie wskazał żadnych błędów rachunkowych), w związku z tym zasądzono od pozwanego na rzecz powódki żadaną kwotę.

Powódka w 2014 r. dowiedziała się, że w umowie kredytu znajdują się nieuczciwe warunki, zatem jej roszczenie nie jest przedawnione.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie brak jest podstaw do zastosowania art. 411 k.c. Spełnienie świadczeń wobec banku nie czyni zadość zasadom współżycia społecznego. Ponadto nie można stwierdzić aby bank otrzymane świadczenia zużył lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Wbrew twierdzeniu pozwanego, powodów - jako osób broniących się przed krzywdzącymi postanowieniami umowy nie można uznać za stronę nadużywającą prawa podmiotowego lub postępującą wbrew zasadom współżycia społecznego. To bank był stroną silniejszą kontraktu i to on sformułował abuzywne postanowienia umowne.

O obowiązku zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Odsetki od kwoty dochodzonej pozwem zasądzono od dnia 21 grudnia 2022 r. Sąd orzekł o obowiązku zapłaty odsetek od dnia wyrokowania. Do dnia wyrokowania powódka jako konsument mogła po pouczeniu Sądu wyrazić chęć kontynuowania umowy i cofnąć pozew. Tak więc ostatecznie dopiero z tą chwilą pozwany znalazł się w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia.

W związku z tym na podstawie powołanych przepisów orzeczono jak w punkcie II i III wyroku.

Uwzględnienie roszczeń zgłoszonych jako żądanie główne, czyni bezprzedmiotowym odnoszenia się do roszczeń sformułowanych jako ewentualne.

Sąd oddalił wniosek pozwanego o sprawdzenie wartości przedmiotu sporu, albowiem wartość przedmiotu sporu jest wyznaczona w oparciu o sumę żądań głównych.

O kosztach procesu w stosunku do powódki Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. Powódka w stopniu nieznacznym przegrała sprawę i dlatego pozwany zobowiązany jest zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na zasądzoną na rzecz powódki kwotę 11.817 zł składa się: opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł, opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000 zł, oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10.800 zł w wysokości stawki minimalnej. W związku z tym, w punkcie IV wyroku Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 11.817 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W pkt V wyroku zasądzono od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Powód wygrał sprawę i dlatego pozwany zobowiązany jest zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na zasądzoną na rzecz powoda kwotę 5.417 zł składa się: opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 5.400 zł w wysokości stawki minimalnej. O powyższych kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

sędzia Ewa Oknińska